

PARIJS DOOR MARY POS

ZWART BOORT DE EIFFELTOREN IN DEN grauwen morgen, grootsch en geweldig: nu, in den striemenden regen, als op elke etage plassen liggen, als het restaurant en het theehuis en de bar in doodsche verlatenheid ingeschroefd zijn, een woestenis van ijzer en beton, weergaloos product van menschenvernuft.

Op zachte zomerdagen totaal anders: een goedge reus beklommen door lilliputters; liften, die onophoudelijk stijgen en dalen: twee groote, zwarte hokken boven elkaar, gevuld met vacantiebljbe menschen, lichte zomerpakken en kleurige japonnen. En op strakheldere winterdagen, als het vroeg donkert, nóg weer heel anders: een groote, trouwe waker, wiens hardheid en kilheid wegdoezelt in den vallenden avond. Dan te vertoeven daarboven! Te leunen over de balustrade en te zien hoe een oud sprookje werkelijkheid wordt: Asschepoester, die zich omtoovert in een schoone prinses. Want het Parijs van den dag kan men ondanks haar schoone ge-laat niet anders dan Asschepoester noemen, wanneer men al de flarden en vuiligheid van haar kleed gezien heeft. De meeste touristen willen alleen het gelaat van Parijs zien, en ze sluiten de oogen voor het feit, dat hoe verder men zich verwijderd van het hart der stad, hoe zwarter de armoe wordt, hun enthousiasme over de „Lichtstad” is uitbundig en ze verzwijgen, dat de keer-zijde ervan een stikdonkere is.

Maar wanneer men tegen den avond staat op den Eiffeltoren en leunt over de balustrade, dan ziet men hoe elke woonkazerne zich verandert in een lichtpaleis; een gouden gloed valt door elk venster, omdat nu eenmaal elk vertrek in gebruik is. Helder straalt opeens het Lichtoog van de Sacré Coeur over de stad der heuvelen, kleuren gloeien aan boven de daken, helle, bewegende kleurvertelsels, witte wolken drijven warmrood in een lucht, die gaat leven... En overal springen de lichten aan, uitbundige lichten, zóó helder en stralend als nergens ter wereld; de zuivervormige tuinen rondom baden in stilfeestelijk licht. Het signaalooze verkeer suist over de Seinebruggen, een spel van gouden oogen, ze glijden achter elkaar aan, door elkaar heen, zien elkaar aan, komen op elkaar af, ontwijken elkaar, duiken op, schieten weg, immer weer gevolgd door anderen... vliegende lichtjes overal, altijd maar door, een wirwar van licht, een opwindend spel, volmaakt gedirigeerd...

En in dat lichtgeflonker de donkere, nauwelijks rim-pelende Seine, zacht glijdend door dat feest van licht, het diep en vol innerlijken gloed weerkaatsend...

Wanneer men weet van deze schoonheid, welke die harde, zoo onaandoenlijk lijkende toren nu al meer dan vijftig jaar heeft willen schenken aan de kleine wezens, die hij in zich op laat stijgen, dag in, dag uit, in geduldige trouw, dan gunt men den stalen reus zijn domineerende plaats in het stadsbeeld, dan gunt men hem ook, op dezen triesten wintermorgen, de rust om te mediteeren in de grijsheid der hem omringende wolken...

Er snort iets in de lucht: een reuzevogel, een voorwereldlijk monster gelijk, komt recht op hem af, een onverstaanbaar gebrom klinkt hoog in den regennevel. Het blijft een geheim, wat die twee te bepraten hebben, misschien mopperen ze over het weer, misschien praten ze over datgene, wat touristen niet zien of niet willen zien.

Even plotseling breekt het gesprek af als het begon-nen is, het vreemde beest draait zich met een bewon-

derenswaardige vlugheid, de stompe kop met het kolos-sale driekleurige oog aan weerszijden kijkt star naar rechts en links, het ziet niet eens waar het gaat, het komt er ook niet op aan, het luistert alleen maar naar een klein roer binnen in zich, bestuurd door een men-schenhand; het glijdt nu vlak over de Seine en over de brug Alexander drie, goudglanzend en schoon zelfs in den regen. De eene reus blijft op de plek, waar hij werd neergezet, omdat een nietig mensch het nu eenmaal zoo gewild heeft, de andere reus spoedt zich in snelle vaart naar elke richting, die dat kleine roer hem voorschrijft, omdat een mensch dit wil...

Nu kéért de bolle vogelvisch zich weer, nu ziet men hem boven het Hotel des Invalides, boven den Dom...

En daar in dien Dom, in de plechtige ruimte, gemaakt door menschen, bestemd voor eens menschen nagedach-tenis, ligt ingesloten in een kerker van bruin marmer, in een kist van onwrikbaar metaal een mager nietig skelet, wat simpele beenderen: het overschot van een der allergrootsten onder de menschen: Napoleon...

Men heeft zijn wensch vervuld, die geschreven staat boven den ingang van de crypt, om te worden begraven temidden van het Fransche volk, aan de boorden van de Seine; men heeft den gevreesde, den machtige, den heerscher, een waardige rustplaats gegeven, maar hij, voor wien de wereld eertijds bijna te klein was, ligt nu ingekerkerd in metaal en marmer. Hij ziet niet, hoe zuiver het blauwe licht is, dat over z'n graf valt en hij weet niet hoe daar in zijn nabijheid een gulden altaar staat, overstroemd door een gouden gloed; hij weet niet, hoe de stervende Heiland daar hangt aan het kruis: zijn handvol stof ligt onbewogen in de donkere cel, en zijn ziel heeft haar eeuwige bestemming reeds lang bereikt...

De aardsche kroon van dezen machtige heeft al haar glans verloren, en hoeveel tragiek schuilt er in, wanneer in de schatkamers van de Notre Dame het warmtintige kussen getoond wordt, waarop eens deze kroon heeft gerust... Wanneer men de donkere schoonheid van de Notre Dame binnentreedt, telkens stralend, verbroken door een kleurenschittering, waarbij de schoonste calei-doscoop uit de kinderjaren in het niet zinkt, wanneer men gaat langs vlammend rood, het diepste paars, zuidelijk blauw, teer lila en een waterkoel en zuiver zee-groen, wanneer men dan treedt door een smalle zijgang en de schatkamer binnengaat, dan zijn het niet de crucifixen, bezaaid met juweelen, de kronen fonkelend van diamant, de goudbestikte staatsiegewaden, die het meeste indruk maken, maar dan is het dit simpele, ledige kussen...

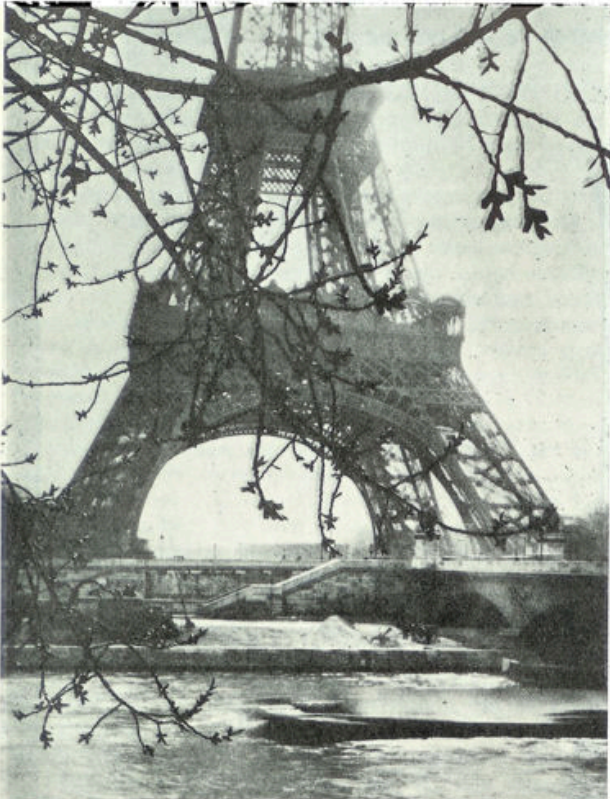
In het donkere, overrijke Louvre, waarheen elke tocht een geestelijke verrijking is, hangt een schilderij van den kunstenaar David, dat de kroning van keizerin Josephine door Napoleon voorstelt, en naast de daar tentoongespreide schittering en het ten top gevoerde machtsvertoon is geen schrijnender tegenstelling denkbaar dan het schilderij van denzelfden kunstenaar, dat den keizer laat zien op het slagveld, temidden van moedelooze, uitgeputte, gewonde soldaten, en temidden van de doode lichamen in het rond, nog voor kort krachtige mannen, wier leven geofferd werd en waarvoor?

Heeft al het streven van dezen geweldenaar Frankrijk iets gegeven, heeft hij zijn volk ook maar in eenig opzicht innerlijk verrijkt?

Ondanks de breede boulevards, de weeldewinkels, de kunstschaten, maakt op dit oogenblik Parijs een pooveren, armzaligen indruk voor hen, die er oog voor willen hebben... en dat komt omdat de geest van de menschen steeds armer is geworden, omdat de mentali-

Naar een tekening van Co Brandes

Agfa Isochromopname

Lenteontwaken aan den voet van den Eiffeltoren

teit er een is van bruut egoïsme, omdat men geen moraal meer heeft . . .

De goede uitzonderingen niet te na gesproken, die men ook in Parijs aantreft, weet men over het algemeen niet meer van hulpvaardigheid, tenzij er mee te verdienen valt. Ontzaggelijk veel betrekkingen worden in Parijs door vrouwen vervuld; ze zijn portiers bij de Metro, den ondergrondschen trein, conducteurs op de bussen en trams, ambtenaren in alle officieele instellingen. In dit land, waar uitsluitend mannen in het parlement zitten, waar geen vrouwenkiesrecht bestaat, hebben toch vrouwen zeer vele betrekkingen, waarvoor in andere landen alleen mannen in aanmerking komen. Men heeft hulppostkantoren, waar uitsluitend vrouwen werkzaam zijn, een heel aantal, terwijl de eenige man, dien men er vindt, een oorlogsinvalides is en het misereabele baantje van zaalwachter heeft.

Het optreden van deze vrouwen is dikwijls onhebbelijk, en niet te vergelijken met de bediening, die men in Holland van den doorsnee-ambtenaar ten postkantore ontvangt. Men krijgt altijd het gevoel heel blij te moeten zijn, wanneer men geholpen wordt. Dezelfde dankbaarheid moet men ook bezitten, wanneer men op de drukke uren, na een volgnummer te hebben genomen en de eerste bus overvol te hebben zien passeeren, in de tweede of derde mag stappen, die de stad op vaste tijden laat rijden, en die soms erbarmelijk lang op zich laten wachten.

Aan den anderen kant is de houding van het sterke geslacht tegenover de vrouwen minstens even onbeleefd. Dit bemerkt men ook zoo sterk in de Metro-

wagens, die maar een goede twintig zitplaatsen en een kleine honderd staanplaatsen hebben. Niet alleen dat geen haar op een mannenhoofd er aan zou denken voor een zwaarbeladen vrouw op te staan, al is haar leeftijd ook een zeer respectabele, maar bovendien weet men niet hoe snel men naar een opengekomen plaats zal dringen, om nog vóór een der vele vrouwen rondom, deze te bezetten, om gemakkelijk z'n krantje te lezen. Op elke tocht met de Metro kan men dit zien, en vrouwen tegenover vrouwen zijn even ongevoelig. Er zat een moeder met een smal jongetje naast zich op een bankje voor twee. Tot driemaal toe wilde een der wachtende vrouwen er plaats nemen op het uiterste puntje, maar tot driemaal toe werd er op gewezen van de zijde der moeder, dat er al twee zaten! Er is eenvoudig geen denken aan, dat men een flinken jongen zal laten opstaan voor een oude vrouw. Alles is er op uit voor zichzelf de beste plaatsen in te nemen, en een ieder, alweer de enkele uitzonderingen niet te na gesproken, denkt bij alles uitsluitend aan zichzelf.

Het: „Ben ik mijns broeders hoeder?” is, zoo ergens ter wereld, wel heel sterk in Parijs de levensregel. Menschen, die men verhongeren laat, hospitalen in zulk een toestand, dat elk ander beschaafd land zich er diep voor zou schamen, werklozen zonder steun, oorlogsinvaliden, die door een tienvoudige politiemacht bij hun demonstraties tegen de hongerpensioenen in bedwang moeten worden gehouden, corrupties, en geruchten van corrupties, schaamteloze bordeelen aan drukke boulevards, lokalen in de hoofdstraten, waar men automaten gemeene filmpjes voor zich kan laten afdraaien, plaatsen, waar de ondenkbaarste vormen van ontucht bedreven worden, heele stadsdeelen, die om den staat, waarin ze verkeerden, platgebrand moesten worden: daarvan is de „Lichtstad,” waar het buitenland mee wegloopt, omdat men te verdwaasd en te verblind is om den werkelijken toestand te zien, vol. En het is een symboliek vol beteekenis, dat zich om deze lichtstad een gordel heeft gelegd, een poel van modder, van zonde, van berderf, van de diepst mogelijke ellende: De Zwarte Zone, de gordel van krotten en ontucht . . .

Prachtige kerken verrijzen in het stralende hart van Parijs, heerlijke bouwwerken, kunstscheppingen, die iemand klein maken in z'n gevoel van nietigheid bij zoo veel schoons en geniaals, maar in hoevele en door hoevele zal God waarachtig gediend worden?

Want om Hem aan te roepen heeft men geen be-roepsbidsters noodig, die met hun gevoellooze, koude stemmen de sfeer ontwijden zooals in de Sacré Coeur, en die in eindeloozen dreun de schoonste gebeden ontheiligen. Het hârt van het Fransche volk, van de Parijzenaars, moet weer contact met God krijgen, en als dat niet geschiedt, als de gekruisigde Heiland alleen maar levenloos hangt in de kerken, als Hij niet een woning krijgt in hun harten, dan kan het niet anders, of het oude en toch altijd zoo actueele vers van Da Costa zal aan de lichtstad bewaarheid worden:

Wat afvalt van den hoogen God
 Moet vallen.
 Eén zelfde deel, één zelfde lot
 Voor allen.
 't Gezin, 't geslacht, het volk, de staat,
 De kleinen en de grooten,
 Verlaten wordt wat God verlaat,
 Wat God verstoot, verstooten . . .